

Mare nostrum

Meidän meremme oli Roomalaisten sanonta. Heille tietysti varsin moni meri kuului tähän luokkaan valtakunnan ollessa suurimmillaan. EU on samaa kokoluokkaa ja laatii parhaillaan meristrategiaansa ja sen tarvitsemaa lainsäädäntöä.

Itämeren osalta elämme etsikkoaikaa, sillä Puolan maatalous elää siirtymäaikaa. Kun se saa samat tuet kuin muidenkin EU-maiden maatalous, Itämeren ravinnekuorma kasvaa huomattavasti. Se voi olla ”viimeinen niitti”. Tämän takia olisi mielestäni äärimmäisen tärkeää käsitellä yleistä maatalouspolitiikkaa ja meristrategiaa yhtä aikaa.

Oma hallituksemme uusi vastikään vesiensuojelun tavoiteohjelmansa jonka mukaan maatalouden ravinnekuormitus vähenisi kolmanneksen vuoteen 2015 mennessä. Edellinen ohjelma oli vielä kunnianhimoisempi, mutta se ei johtanut maatalouden osalta juuri mihinkään. Teollisuuden päästöt on saatu hyvin kuriin, ja asutuksen aiheuttamaa räsitusta rajoitetaan edelleen. Esimerkiksi Helsingin kaupungin jätevedenpuhdistus on yksi maailman tehokkaimmista, ja se on vaatinut veronmaksajilta melkoisia investointeja. Jätevedenpuhdistus noudattaa samaa vähenevän rajahyödyn teoriaa kuin monet muutkin ilmiöt. Viimeisten typpi- ja fosforikilojen poistaminen on paljon kalliimpaa kuin ensimmäisten. En ole löytänyt asiasta laskelmaa, mutta tämän hinnan on oltava korkea. Samalla sitä voi pitää sellaisena hintana, jonka poliittinen ja oikeudellinen järjestelmämme on hyväksynyt yhden poistetun ravinnekilon kustannukseksi.

Samalla tämä merkitsee, että kaikki ne joiden annetaan rasittaa merta ravinnepäästöillään, saavat tavallaan yhteiskunnalta tukea. Muualla on päästöille pantu maksu (esim. vaadittujen jätevesipuhdistamoiden muodossa), ja jotkut saavat samalla päästää ilmaiseksi.

Maatalous ja kalankasvatus saavat näin katsottuna huomattavia tukia yhteiskunnalta. Maatalous tietysti saa EU:ssa tukea hyvin runsaasti muutenkin. Juuri tällä hetkellä on kysyttävä, voisiko maanviljelijöiden tulotason säilyttää ilman näin suurta ympäristörasitusta?

Me tuemme maataloutta moneen otteeseen. Ensin EU:n maanviljelijä voi vähentää lannoitteita ja muita kuluja verotuksessa, ja lisäksi he saavat investointitukia jotka johtavat tehokkaampaan tuotantoon. Suurilla pääoma- ja muilla panoksilla synnytetään sitten ylituotanto, jonka EU joutuu ostamaan korkealla hinnalla, vaikka suuri osa

joudutaan taas myymään paljon alhaisemmalla maailman markkinahinnalla EU:n ulkopuolelle. Rahaa kuluu.

Maksamme siis paljon saadaksemme synnytettyä maatalouden ylituotannon. Viimeinen lasku syntyy sitten siitä kun lisäksi järvemme ja meremme rehevöityvät. Tästä herää väkisinkin kysymys, voisiko asian hoitaa jotenkin toisin? Eikö olisi yksinkertaisempaa vähentää maatalouden investointeja ja muita kuluja, ja ohjata tuet suoraan viljelijöille? Onko järkevää ohjata rahoja lannoitetehtaille ja traktoritehtaille, ja näin saada aikaiseksi koko EU:lle ongelmallinen ylituotanto?

Kun olen tätä asiaa maatalouden asiantuntijoille ihmetellyt, ovat perustelluimmat vastaukset viitanneet siihen, että maanviljelijät haluavat, kuten muutkin suomalaiset, tehdä oman työnsä hyvin. Suuri sato on hyvän työn merkki. Tämä on ymmärrettävää, mutta muuallakin on ympäristöhaittoja aiheuttaville tuotteille asetettu ylimääräisiä veroja, kuten polttoaineiden tapauksessa. Tukien ja verohelpotusten käyttäminen sadon nostamiseen on siis aivan väärää politiikkaa.

Oma tutkimusryhmäni sai vastikään uudelle EVAGULF hankkeelle rahoituksen Interreg ohjelmasta Kaakkois-Suomen Ympäristökeskuksen tuella. Monen tutkimuslaitoksen yhteishanke tähtää siihen, että ymmärtäisimme kokonaisvaltaisemmin rehevöitymisen vaikutukset eri lajeihin. Populaatioiden häviämiskäsitteet ovat konkreettisempia uhkia kuin pelkät sinileväkukinnat, jotka nekin tietysti ovat harmillisia.

Lisäksi yritämme erotella ne populaatiot, joiden kohtalo on kansainvälisissä käsissä (lisääntymisalueet kaukana rannikolta) ja niihin rannikon ekosysteemistä riippuviin lajeihin joihin oma ravinnekuormituksemme kohdistuu. Uskon että kun heikkenevistä lajeista saadaan nimilistat voimme parantaa myös ihmisten toimintahalua.

Aina hyväkään tieto ei auta, ei meidän mertammekaan. Haluaisin kuitenkin uskoa että hankkeemme poikisi enemmän kuin vain kaksi tutkijan paikkaa Marenariumiin.

SAKARI KUIKKA

Kirjoittaja on Merikotkassa työskentelevä kalastusbiologian professori